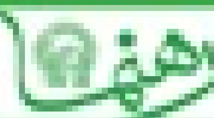

همراه مثبت، همراه منفی

۱۰۷

روح الله حبیبیان

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنمای ۱۰۷ (همراه مثبت و همراه منفی)

نویسنده:

روح الله حبیبیان

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رهنمای ۱۰۷ (همراه مثبت و همراه منفی)

مشخصات کتاب

سرشناسه : حبیبیان، روح الله، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور : همراه مثبت، همراه منفی / روح الله حبیبیان؛ تهیه و تنظیم اداره پاسخ گویی به سوالات دینی آستان قدس رضوی.

مشخصات نشر : مشهد: آستان قدس رضوی،شرکت به نشر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۴۸ ص.: مصور(رنگی).

فروست : به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)؛ ۲۲۰۲. رهنما؛ ۱۰۷.

شابک : ۴۲۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۹۶۴-۰۲-۲۷۰۷-۷

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : تلفن همراه (فقه)

موضوع : *Cell phones (Islamic law)

موضوع : تلفن همراه -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع : Cell phones -- Religious aspects -- Islam

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. اداره پاسخگویی به سئوالات دینی و اطلاع رسانی

شناسه افزوده : شرکت به نشر(انتشارات آستان قدس رضوی)

رده بندی کنگره : BP۱۹۸/۶ /ت۸ح۲ ۱۳۹۶

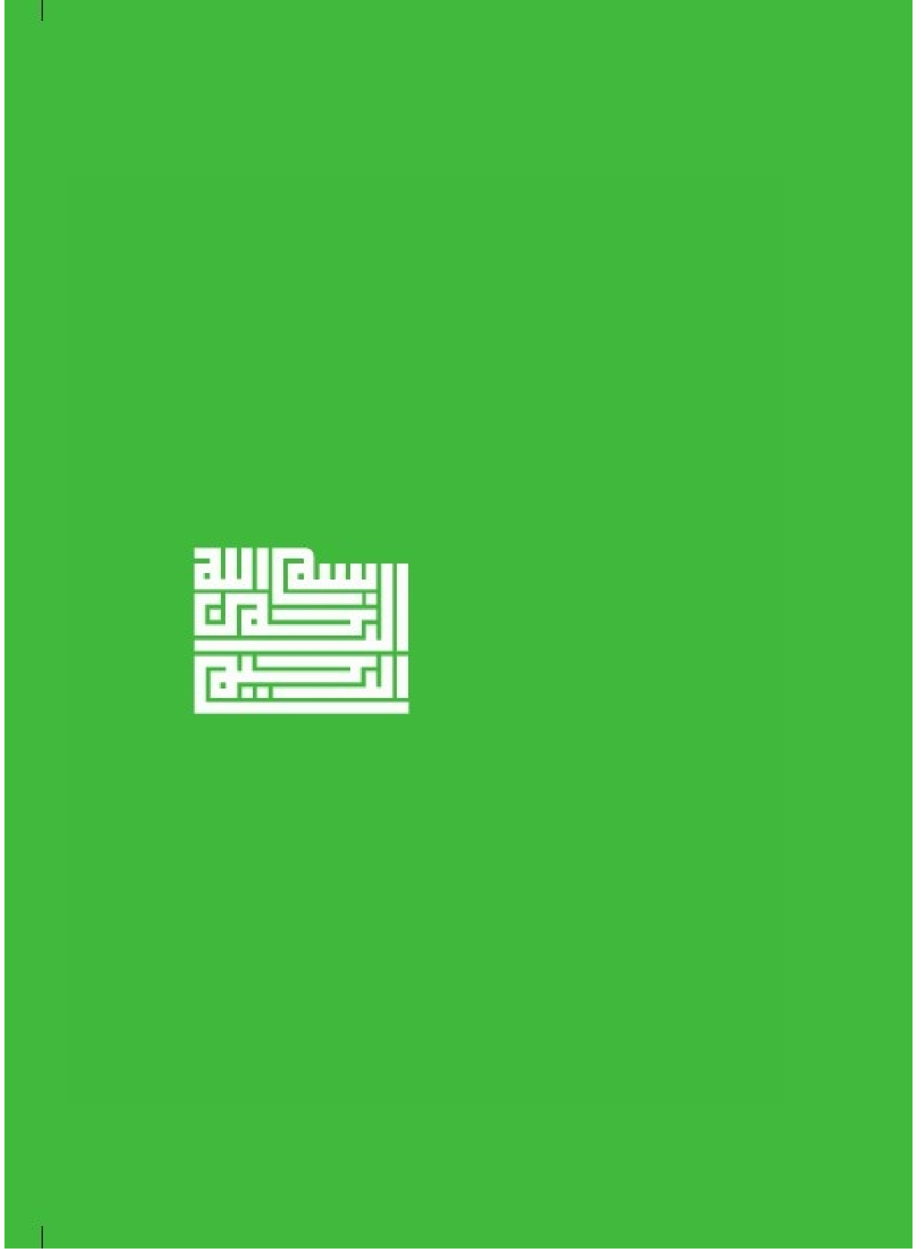
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی : ۴۷۲۵۷۸۵

ص:۱

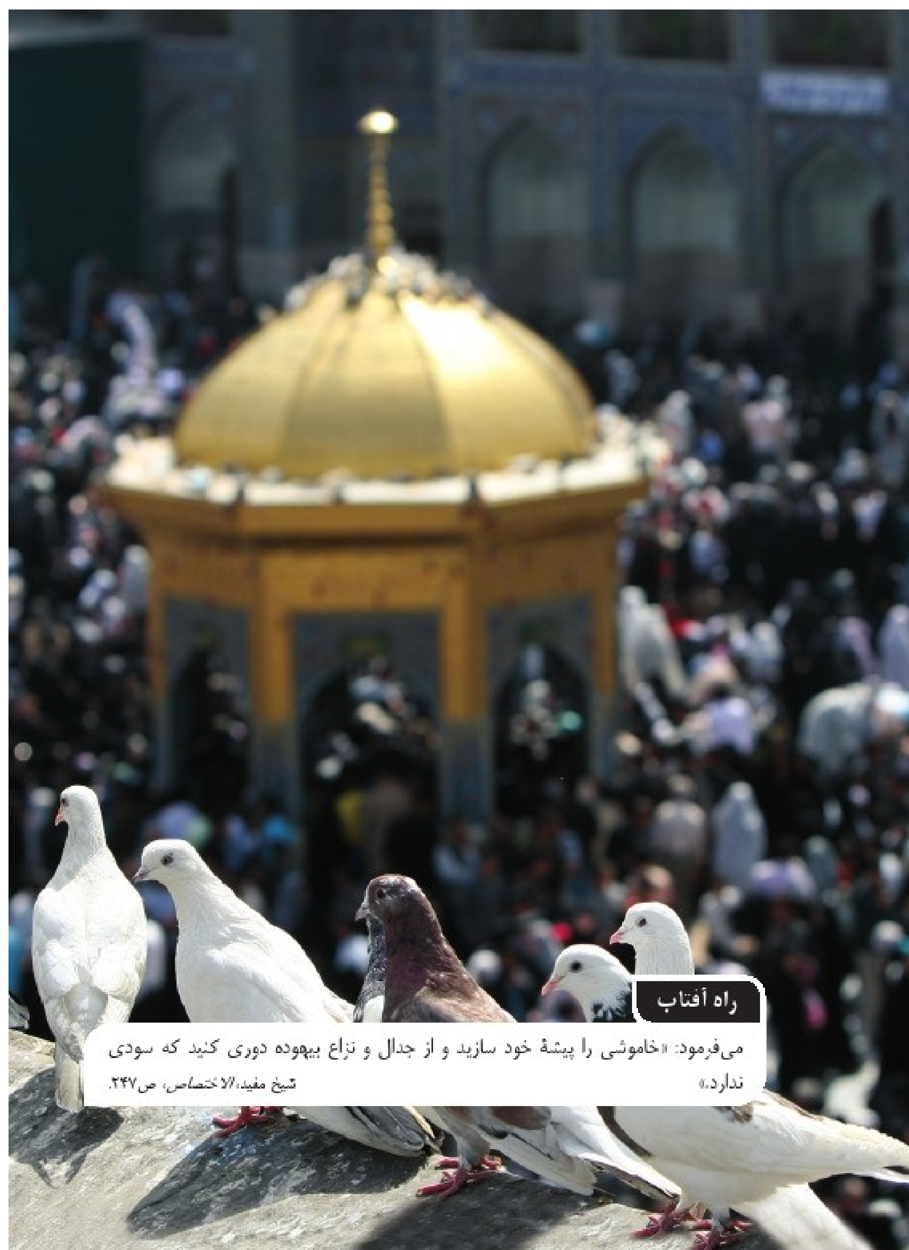
اشاره

تصویر

ص:۲

تصویر

راه آفتاب
می‌فرمود: «خاموشی را پیشهٔ خود سازید و از جدال و نزاع بیهوده دوری کنید که سودی ندارد.»
شیخ مفید، الاختصاص، ص۲۴۷.

تصویر

همراه مثبت و منفی

دریچه؟

چگونه می توانیم حکم شرعی ابزارها و اختراع های جدید را به دست آوریم؟

۱. آیا انتشار و پخش برخی کلیپ ها و عکس ها هم مصداق تهمت یا غیبت است؟

۲. آیا زیاد پیامک زدن، اسراف کاری است؟

۳. حکم شرعی جک ها و لطیفه های پیامکی چیست؟

۴. اگر گوشی تلفن همراهمان نجس شود، چگونه تطهیرش کنیم؟

۵. آیا بین نماز می توانیم گوشی را از زمین برداریم و خاموشش کنیم؟

۶. آیا به گوشی های گران قیمت، خمس تعلق می گیرد؟

۷. شارژکردن تلفن همراه با برق مکان های عمومی چه حکمی دارد؟

تصویر

درآمد

خدا رحمت کند مرحوم صابری فومنی، همان گل آقای معروف را. حدود ده پانزده سال پیش که تازه تلفن همراه به عنوان تکنولوژی مدرن و البته نماد دارندگی و برازندگی وارد ایران شده بود و جز خواص، کسی از آن بهره مند نبود، مجلهٔ گل آقا کاریکاتوری کشید به این مضمون: چوپانی روستایی از وسط بیابان با تلفن همراهش مشغول گفت وگو با کدخدای محل بود. او می گفت: «الو کدخدا، بُز مش مراد مریضَ، علف نمی خورَ.»

در آن سال ها کسی فکر نمی کرد کمتر از یک دههٔ بعد، همان کاریکاتور، واقعیت یابد و تلفن همراه داشتن، از اوج منزلت و کلاس اجتماعی به شدت سقوط کند و چوپان که سهل است، کودکان پیش دبستانی هم اگر سرویس مهدکودکشان قدری دیر کند، به راننده پیامک بدهند: «کجایی؟!»

به هرحال چه بخواهیم و چه نخواهیم، تلفن همراه امروزه جزئی جدانشدنی از زندگی ما شده و در بخش های مختلف زندگی همهٔ ما، جایی پیدا کرده است. طبیعی است که وقتی چنین ابزاری با همهٔ شاخ و برگ های فراوانش در زندگی ما نفوذ پیدا می کند، سؤالاتمان دربارهٔ

مسائل شرعی آن هم افزایش می یابد و باید به دنبال یافتن حکم شریعت در خصوص این وسیلهٔ دنیای مدرن باشیم؛ زیرا ناآگاهی از این احکام، ممکن است ما را در استفاده از این ابزار مفید، به خطا و گناه دچار کند.

در این اثر، بر آنیم که ابعاد گوناگون موضوعات شرعی را در خصوص تلفن همراه بررسی کنیم. آنچه در ادامه می آوریم، بیان کلیات مسائل تلفن همراه است. برای یافتن تکلیف دقیق فقهی خود در جزئیات مسائل مطرح شده، باید به منابع معتبر مرجع تقلید خود حتماً مراجعه کنید.

ص:۱۰

فصل اول: تلفن همراه؛ بایدها و نبایدها

اشاره

تصویر

ص:۱۱

تصویر

ص:۱۲

۱.نگاه کلی شریعت به ابزارهای نو

اشاره

اولین سؤالی که مطرح می شود، این است که از نگـاه اسـلام، اسـتفاده از تلفن همراه شـرعاً درست است یـا خیر. روشن اسـت ابزاری ماننـد تلفن همراه که فقـط چنـد دهه از عمر آن می گـذرد یـا ابزارهـای مشـابه که از اختراع آن هـا صـد سـال هم نمی گذرد، در صدر اسـلام وجود نداشته اند تا پیامبر و ائمه حکم حلال بودن یا حرام بودن آن ها را بیان کرده باشند. اما در اسلام که دینی ابدی است، راهکارهای روشـنی وجود دارد برای درک حکم شـرعی همهٔ موضوعات؛ حتی موضوعاتی که در آینده پیش می آید. اگر این راهکارها را به درستی بشناسیم، می توانیم حکم شرعی استفاده از ابزارهایی نظیر تلفن همراه را دریابیم.

پنجره:

در اسلام قاعده ای کلی وجود دارد به نام قاعدهٔ «اَصاله الحِلّیه». براساس این قاعده، تازمانی که در شرع، دلیلی بر حرمت عملی وجود نداشته باشد، انجام دادن آن عمل، حلال و جایز است؛ یعنی اصل اولیه دربارهٔ هر عملی حلّیت است؛ مگر خلاف آن

ثابت شود. (۱)

البته روشن است که تشخیص این مسئله بر عهدهٔ کارشناسان فقه یعنی فقها و مراجع معظم تقلید است. درنتیجه دربارهٔ بسیاری از اکتشافات و اختراعات و...، وقتی فقیهی دلیلی عقلی یا نقلی بر حرمت استفاده از آن ابزار نیافت، فتوا می دهد که استفاده از آن ابزار فی نفسه حلال است؛ یعنی تازمانی که حرام دیگری در ضمن آن واقع نشود، استفاده از آن به خودی خود مشکلی ندارد.

براین اساس، استفاده از تلفن همراه به عنوان وسیله ای ارتباطی نیز جزء همین مقوله بوده و اصل استفاده از آن به خودی خود حلال است. مهم، توجه به ریزه کاری های آن است تا به حرام آلوده نشویم.

خلاصه:

در شریعت اسلام هیچ موضوعی بدون حکم شرعی نیست؛ درنتیجه همهٔ اختراع ها و نوآوری ها نیز حکم شرعی دارد. اما دستیابی به حکم شرعی استفاده از ابزارهای جدید، نیازمند تشخیص کارشناسان این حوزه یعنی مراجع تقلید است. ایشان ازطریق مبانی کلی دینی و همچنین دیدگاه عقل، حکم شرعی این مسائل و موضوعات جدید را کشف

۱- . روح الله خمینی، القواعد الفقهیه و الاجتهاد و التقلید، ج۱، قم: اسماعیلیان، ص۳۵۲.

و استنباط می کنند. اصل اولیه در همهٔ این موضوعات جدید مانند استفاده از تلفن همراه، حلال بودن استفاده است؛ مگر اینکه دلیلی بر حرمت وجود داشته باشد.

۲.تلفن همراه و مشکلات احتمالی

اشاره

مشکلاتی شرعی که ممکن است در زمینهٔ تلفن همراه وجود داشته باشد، از جنبه های مختلف کارایی این وسیله ناشی می شود. ازآنجاکه تلفن همراه امروزه وسیله ای فقط برای تماس تلفنی نیست و معمولاً ده ها قابلیت جانبی در این وسیله وجود دارد، هر تلفن همراهی به منبعی انبوه از فایل های تصویری و صوتی و متنی تبدیل شده است. همین محتویات ممکن است گه گاه مشکلاتی را به دنبال داشته باشد. همچنین ممکن است فارغ از کمّ و کیف این محتویات، نحوهٔ استفادهٔ ما از تلفن همراه در همان تماس های سادهٔ تلفنی، در زمرهٔ رفتارهای حرام قرار بگیرد. باید این مسائل را به دقت بررسی کنیم.

محتویات تلفن همراه از چه نظر ممکن است مشکلات شرعی به دنبال داشته باشد؟

الف. تحریک شهوانی و اشاعهٔ فحشا

اشاره

مشکل اولی که ممکن است گریبان گیر همراه داران شود، وجود محتویاتی است که مصداق فحشاست. حتماً می دانید که بسیاری از

ص:۱۵

تصویر

ص:۱۶

عکس هـا و فیلم ها از مصادیق فحشاست و مشـتمل بر صـحنه های دور از شـئون اخلاقی و اسـلامی. همچنین برخی آهنگ ها مصـداق غنـا و لهو و لعب محسوب می شود. درنتیجه دیـدن این فیلم هـا و تصاویر و و شـنیدن این آهنگ ها، به دلیل تحریک شهوانی و مفاسـد دیگری که به دنبال دارد، حرام است و آثار روحی بسـیار بدی در انسان می گذارد. حتی قراردادن این فایل ها در اختیار دیگران و انتقال آن ها نیز مصداق اشاعهٔ فحشا و حرام است.

پنجره:

روشن است که بسـیاری اوقـات، واقعی یـا غیرواقعی بـودن تصـاویر و فیلم هـا یـا رایـج بودن برخی آهنـگ هـا و مشـهوربودن خوانندگانش، در ازبین رفتن حرمت آن ها تأثیری ندارد؛ پس با بهانه های واهی، خود را به این گناه آلوده نکنیم.(۱)

گفتنی است ازنظر فقه اسـلامی، قراردادن خود در موضع تهمت، شـرعاً جایز نیست؛ چنان که در روایات آمـده است: «هرکس خود را در جایگاه تهمت قرار دهد، نباید کسی غیر از خود را ملامت کند.»(۲) بر این اساس صِرف بودن برخی از این فایل ها و تصاویر نامناسب در گوشی تلفن

ص:۱۷

۱- . نک: رضا مختاری و محسن صادقی، غنا و موسیقی، ج۳، قم: بوستان کتاب، ۱۴۱۹، ص ۲۱۳۰.

۲- . حر عاملی، وسائل الشیعه، قم: آل البیت، ۱۴۰۹، ج۱۲، ص۳۷.

تصویر

ص:۱۸

همراه، حتی بدون استفاده و انتقال آن به دیگران نیز خالی از اشکال نیست؛ زیرا ممکن است موجب بدبینی دیگران به ما شود.

ب. خنده های آتشین

خطر دومی که در خصوص محتویات و نحوهٔ استفاده از تلفن همراه، ما را تهدید می کند، محتویاتی است که دربردارندهٔ اهانت و تمسخر به دیگران است؛ چه فردی خاص و چه قومی معین که رعایت احترامشان واجب است. هر نوع استفاده از محتویاتی که موجب آزار و اذیت مسلمانی شده یا اهانت به او محسوب شود، حرام است. با این توضیح، روشن است که بسیاری از تصاویر و کلیپ هایی که در خصوص برخی اشخاص یا اقوام دست به دست می گردد و حاوی تمسخر و تحقیر این اشخاص یا اقوام است، مصداق روشنی از اهانت و اذیت مؤمنان بوده و حرام است. درنتیجه خنده داربودن فیلم یا عکسی، دلیلی برای مشاهده و انتقال و انتشار آن نیست؛ زیرا ممکن است روی دیگر سکهٔ این خنده های دنیایی، آتش جهنم باشد.

۳.تهمت و غیبت و افشای اسرار

اشاره

مشکل فراگیر دیگر در این خصوص، مسائلی است که مصداق تهمت یا غیبت یا کشف اسرار فرد مؤمن محسوب می شود. مثلاً گاهی دیده شده است گروهی فیلم یا عکسی جعلی را از شخصیتی سیاسی یا هنری درست می کنند و با این کار، خطایی را به او نسبت می دهند. یا اینکه

واقعاً این فرد در جایی اشتباهی کرده است؛ ولی مخفی و غیرعلنی بوده است؛ اما عده ای، مغرضانه از این اشتباه، فیلم یا عکس می گیرند یا فایل صوتی گفت وگوی مخفی دیگران را منتشر می سازند. معلوم است پخش این کلیپ ها و فایل های صوتی، مصداق تهمت یا غیبت است.

همچنین پخش تصاویر یا فایل هایی که دربارهٔ روابط خصوصی زندگی افراد است و آن ها به انتشار آن در جامعه راضی نیستند نیز حرام است؛ زیرا موجب افشای سرّ مؤمن یا آزار و اذیت اوست.

نکتهٔ مهمی که در خصوص همهٔ این فایل های صوتی و تصویری نباید فراموش کنیم، این است که زشتی و حرمت انتشار این غیبت ها و تهمت های تصویری، از به زبان آوردن آن ها به مراتب بیشتر است؛ زیرا سرعت انتقال این فایل ها ازطریق ابزارهای رسانه ای، موجب گستردگی هتک حرمت و عمق بیشتر اهانت و بازی با آبروی دیگران می شود و ممکن است امکان رضایت گرفتن و حل مشکل، دیگر وجود نداشته باشد.

خلاصه:

استفاده از محتویات گوناگون در گوشی های تلفن همراه، از جهات مختلف ممکن است مشکل شرعی داشته باشد؛ مانند استفاده از تصاویر و فیلم های مبتذل و مستهجن یا فیلم ها و صداهای مشتمل بر غنا و موسیقی مطرب. همچنین است

مجموعه فایل هایی که به نوعی بیانگر عیب مخفی فرد مؤمنی است و مصداق غیبت او یا کشف اسرار او محسوب می شود و نیز هرگونه مطلبی که به اذیت و آزار مؤمنان بینجامد.

۴.پیامک، دنیای انگشتان متحرک

چنان که می دانید، قابلیت فرستادن پیامک، امروزه در همهٔ تلفن های همراه وجود دارد. این ابزار ساده و ارزان که امروزه پای ثابت هر مجله و وبلاگ و سایتی شده است، در کنار فوایدی که دارد، ممکن است ما را به گناهانی بزرگ هم آلوده کند و مشکلات شرعی مختلفی را به دنبال داشته باشد.

یکی از مشکلات مهم و شایع پیام های کوتاه، واردکردن انسان در حریم اسراف است که از گناهان کبیره محسوب می شود. حتماً شما هم افرادی را می شناسید که هزینهٔ پیام های کوتاهشان چند برابر هزینهٔ مکالمهٔ تلفن همراهشان است. به نظر شما چند درصد پیام های ارسالی این افراد، ضروری یا مفید بوده است؟

ازطرف دیگر، وقتی امام صادق دورریختن ته ماندهٔ آب یا غذا را مصداق اسراف معرفی می کند،(۱) حساب این همه عمر و پول و... که به پای پیامک ریخته می شود، روشن است.

۱- . محمد محمدی ری شهری، میزان الحکمه، تهران: دارالحدیث، ج۵، ص۲۴۶۳.

تصویر

ص:۲۲

۵.هتک حرمت و آبروی مؤمن با ۱۲ تومان ناقابل

اشاره

مشکل دوم پیامک ها که اصلی ترین مشکل این ابزار است، همان مشکل جدی فیلم ها و عکس هاست که گفتیم. در واقع بسیاری از پیامک ها مصداق افشای اسرار افراد یا غیبت و تهمت و... است. این عمل مصداق آزار و اذیت مسلمان یا ریختن آبروی اوست؛ به خصوص که در اینجا، دروغ و شایعه هم بازار داغی دارد و فردی، نادانسته واسطهٔ انتشار دروغ یا شایعه ای به هزاران نفر شده یا ندانسته موجب ترویج خرافات یا بدعت های نادرست می شود.

پنجره:

وقتی در روایات ما حرمت و آبروی مؤمن از حرمت کعبه مهم تر دانسته می شود،(۱) باید خیلی حواسمان جمع باشد که با پیامکی ده دوازده تومانی، این بنای محترم تر از کعبه را ویران نکنیم و دنیا و آخرت خودمان را نیز مفت، بر باد ندهیم.

با این بیان، حکایت جک ها و لطیفه های گوناگون که در خصوص اقوام مختلف کشور ساخته و فرستاده می شود، روشن است. این جک ها که موجب ناراحتی گروهی بزرگ از مؤمنان می شود، چه بسا گناهی بیشتر داشته باشد؛ زیرا موجب آزار و اذیت هزاران نفر و تمسخر و توهین به

۱- . مجلسی، بحار الانوار، ج۶۴، بیروت: الوفاء، ۱۴۰۴، ص ۷۱.

تصویر

ص:۲۴

آنان می شود.

۶.پس جک بی جک؟!

شایـد بگوییـد با وجود این، بایـد دور هرگونه پیامک خنده دار و جک را خط بکشیـم و پیامک را در همان تبریک و تسلیت محـدود کنیم. در پاسـخ می گوییم اولاً ـ چه کسـی گفته است پیامـک هـای شـاد و طنز منحصـر است در تمسـخر افراد و اقوام کشور؟ کم نیستند سایت های تفریحی مناسب که صدها لطیفه و جک زیبا را در اختیار مخاطبان قرار می دهند بدون اینکه در متن این لطیفه ها، اهانتی به قوم خاصی باشد یا عبارت زشت و ناروایی گفته شود.

ثانیاً بر فرض هم که بخواهیم لطیفه ای از سادگی یـا بلاـهت فردی بگوییم، چه اصـراری وجود دارد که آن فرد را جزو قومی خـاص بـدانیم؟ وقتی می توانیم جـک را به فرد مجهولی ماننـد «حیف نون» نسـبت دهیم یـا از عنـاوین «یـارو» یـا «یه کافر» و... استفاده کنیم، چرا هم وطنِ مسلمان خود را...؟

۷.پیامک سرکاری

اشاره

اشـکال دیگر، پیامـک هـای معروف بـه «سـرکاری» اسـت. ایـن پیامـک هـا همـان طورکه از اسـمشان پیـداست، هـدفی جر سرکارگذاشتن مخاطب ندارند.

بخشی از این هدف نادرست با فرستادن پیامک های دروغ حاصل می شود

ص:۲۵

که طرف مقابل را برای مدتی گرفتار خوش حالی کاذب یا ناراحتی دروغین می کند. مثلاً به شوخی به فردی پیامک می زنند و می گویند: «در قرعه کشی بانک برنده شده اید» یا خبر فوت یکی از عزیزانش را به او می دهند. همهٔ این ها اگر باعث شود او چیزی غیرواقعی را باور کند، مصداق روشنی از دروغ است که کلید همهٔ گناهان محسوب می شود. نباید فراموش کنیم که در روایات، به شدت از هر نوع دروغی پرهیز داده اند؛ چه دروغ جدی و چه شوخی.(۱)

نوع دوم این پیامک های سرکاری، پیامک های بدهنگام است؛ مثل پیامک های مردم آزاری مخصوص نیمه شب. ساعت دو نصفه شب مخاطب بیچاره با صدای زنگ پیامک از خواب می پرد و می بینید رفیقش پیامک زده است: «فلانی، یه سؤال مهم برام پیش اومد؛ نتونستم صبر کنم. البته الان بد وقتیه. باشه همون فردا صبح ازت می پرسم! خداحافظ» این دست شوخی ها که همیشه خوشمزه نیست، گاهی موجب ناراحتی و آزار دیگران می شود و مشکلاتی شرعی به همراه دارد. فراموش نکنید رسول خدا می فرماید:

مسلمان کسی است که مسلمانان دیگر از دست و زبان او در امان باشند.(۲)

ص:۲۶

۱- . همان، ج۶۹، ص۲۶۲.

۲- . همان، ج۶۴، ص۶۰.

خلاصه:

استفادۀ نادرست از پیامک، ما را به حرام می اندازد: ارسال پیامک مشتمل بر غیبت و تهمت و دروغ و افشای اسرار دیگران یا تحقیر و توهین و اذیت آن ها یا... .

۸.دروازۀ بی نگهبان

مسئلۀ سوم دربارۀ تلفن های همراه، آهنگ های انتخابی برای زنگ آن هاست. چنان که می دانید، به لطف فناوری های جدید، هر آهنگی در کمترین زمان و به ساده ترین شکل در دسترس است. کافی است بگویید آهنگ درخواستی شما چیست؛ هرچه باشد، در کوتاه ترین زمان ممکن، می توانید آن را دریافت کنید و بشنوید. امروزه هر تلفن همراهی می تواند انباری از انواع آهنگ ها و فایل های صوتی باشد. نتیجه این شده است که دیگر حتی کارگران ساختمانی هم هنگام کار، برای خودشان «دایه دایه وقت جنگه» نمی خوانند؛ بلکه انواع آهنگ ها را از گوشی شان گوش می دهند.

خدا به داد کسانی برسد که هرچه به دستشان می رسد، گوش می کنند و فیلتری برای گوششان که دروازۀ روحشان است، ندارند. گاهی اوقات بد نیست این آیه را پس زمینۀ تلفن همراهمان کنیم:

ص:۲۷

تصوير

ص:٢٨

«إِنَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤادَ کلَّ أَولئِک کانَ عَنْهُ مَسْؤُلا»(۱)

همانا گوش و چشم و قلب، دربارهٔ همهٔ این ها روزی بازخواست می شوی.

۹.از بتهوون تا پلنگ صورتی!

آهنگ های انتخابی افراد برای زنگ تلفن همراهشان، از تواشیح و اذان و مداحی شروع می شود تا ترانه های لب حوضی و کلاسیک و پاپ و راک و حتی صدای حیوانات مختلف و... . این آهنگ ها و صداهای گوناگون، پیش از هرچیز، به نوعی معرف شخصیت و روحیات افراد است.

آهنگ تلفن همراه ممکن است مشکل شرعی داشته باشد. انتخاب صدای بسیار بلند برای زنگ تلفن همراه، یا از مشکل دستگاه شنوایی فرد ناشی می شود یا از فرهنگ ضعیف اجتماعی اش و بی احترامی اش به آرامش صوتی جامعه و سلامت روح و روان دیگران. گاهی صدای زنگ تلفن همراه افراد به حدی بلند است که تا چند متری، دیگران را به شدت می آزارد یا موجب هول و هراس ناگهانی شنوندگان می شود؛ مانند صدای نعرهٔ حیوانات یا جیغ. این گونه رفتارها که به آزار دیگران منجر می شود، یقیناً حرام است.

۱- . اسراء، ۳۶.

تصویر

ص:۳۰

۱۰.ویروس های صوتی

اشاره

مشکل اصلی زنگ تلفن همراه به انتخاب نوع آهنگ ها برمی گردد. هر آهنگی، چه باکلام باشد و چه بی کلام، از سه حال خارج نیست: یا یقیناً مصداق موسیقی لهوی و غنایی و حرام است، یا یقیناً مصداق موسیقی مشروع و حلال است، یا در زمرهٔ موسیقی های مشکوک به حساب می آید.

پنجره:

وقتی آهنگی را برای زنگ تلفن همراهمان انتخاب می کنیم، خواسته یا ناخواسته خود و دیگران را در معرض شنیدن آن قرار می دهیم. انتخاب موسیقی های حرام برای زنگ تلفن همراه و شنیدن حتی چند ثانیه ای آن، جایز نیست و نباید خود و دیگران را به این ویروس های صوتی آلوده کنیم.

به علاوه، حتی دربارهٔ موسیقی های مشکوک که دقیقاً نمی دانیم جزء موسیقی های حلال است یا حرام، باید به نظر دقیق مرجع تقلید خود عمل کنیم؛ زیرا دیدگاه های مراجع بزرگوار در خصوص جواز یا حرمت شنیدن انواع آهنگ ها، به خصوص آهنگ های مشکوک، متفاوت است. برخی از این بزرگواران احتیاط فراوانی دراین زمینه می کنند. درنتیجه

هم بایـد تکلیف خودمـان را دربـارهٔ شـنیدن این آهنگ ها بـدانیم و هم حال دیگر افراد پیرامون خودمان را مراعات کنیم؛ زیرا ممکن است آهنگی ازنظر مرجع مـا حرام نباشـد؛ اما در اطراف ما کسانی باشـند که در این خصوص به رعایت احتیاط موظف باشند. بی توجهی ما به این مسئله ممکن است موجب اذیت و ناراحتی آن ها شود.

خلاصه:

آهنـگ هـای مختلفی را که در تلفن هـای همراه ذخیره و برای زنگ تلفن اسـتفاده می کنیم، بایـد کاملاً حساب شـده انتخاب کنیم؛ زیرا شـنیدن غنا و موسـیقی حرام، حتی برای چنـد ثانیه نیز حرام است. به علاوه در انتخاب نوع زنگ و حجم صدای آن نیز باید از کاری که موجب آزار اطرافیان می شود، بپرهیزیم.

ص:۳۲

فصل دوم: سؤال های رایج دربارهٔ تلفن همراه

اشاره

تصویر

تصویر

ص:۳۴

در فصل اول کوشیدیم برخی مسائل شرعی مربوط به استفاده از تلفن همراه و محتویات آن را مطرح کنیم. در این فصل، برخی سؤالات رایج دراین زمینه را بررسی می کنیم.

۱.شارژکردن تلفن با برق مکان های عمومی

اشاره

آیا استفاده از برق مسجد یا سایر مکان های عمومی برای شارژکردن گوشی جایز است؟

دراین زمینه نمی توانیم پاسخی قطعی بدهیم؛ زیرا حکم مکان های مختلف متفاوت است. در خصوص مساجد و حسینیه ها و مانند آن، مسئله از دو حال خارج نیست: اگر در وقف نامهٔ مکانی، امکانات و دیگر لوازم مسجد، مختص نمازگزاران و برای عبادت و برگزاری مراسم مذهبی در نظر گرفته شده است، استفاده از برق و سایر امکانات مسجد برای کار شخصی، اشکال دارد؛ چنان که برخی از مراجع هر نوع استفادهٔ شخصی را از امکانات مسجد یا استفاده هایی که به خلاف جهت درنظرگرفته شده برای آن وقف است، جایز ندانسته اند.(۱)

ص:۳۵

۱- . سیدعلی خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، سؤال۲۰۴۹؛ محمدتقی بهجت، استفتائات، مسجد، مسئلهٔ ۳۳۲.

اما اگر این گونه نبود و وسایل مسجد با پول عمومی مردم تهیه شده بود و هزینه های برق و مانند آن هم از کمک های مردم تهیه می شد و در وقف نامه هم استفاده های عرفی از این امکانات اجازه داده شده بود، استفاده از برق مسجد آن هم به مقدار شارژکردن تلفن همراه، ازنظر عرف چندان نامتعارف به حساب نمی آید و همانند استفاده های عادی از آب مسجد برای شست وشوی دست و... است که معمولاً مانعی در آن نیست. اما چنان که برخی مراجع فرموده اند، در بعضی از این امور مجاز هم لازم است انسان مبلغی را به عنوان پول برق و استفادهٔ شخصی از امکانات مسجد، به صندوق مسجد بپردازد.(۱)

پنجره:

قبل از استفاده از امکانات مسجد و اماکنی مانند آن، باید از متولی آن، کسب تکلیف کنیم تا مدیون بیت المال و کسانی نشویم که وقف برای آن ها انجام شده است.

۲.نجس شدن گوشی و گرفتاری های آن

اشاره

- اگر گوشی تلفن همراه نجس شد، چه باید بکنیم؟

به علت همراه بودن همیشگی تلفن همراه با صاحب خود در هر زمان و مکانی، حتی در حمام و دستشویی و رختخواب و بیمارستان و...،

۱- . فاضل لنکرانی، جامع المسائل، ج۱، ص۹۶، سؤال۳۱۶.

بسیاری اوقات پیش می آید که تلفن همراه انسان با رطوبت نجس یا عین نجس برخورد می کند.

پنجره:

تطهیر اشیای نجس واجب نیست و حتی مستحب هم نیست. درنتیجه اگر می توانید با کشیدن روکش نایلونی یا ژلاتینی و... از تماس احتمالی دست یا صورت خیس با بدنۀ تلفن همراه جلوگیری کنید، لازم نیست زحمت تطهیر تلفن همراه را به خود بدهید.

اما اگر چاره ای از شست وشو ندارید، مهم تطهیر ظاهر و بدنۀ تلفن همراه است، نه باطن آن. درنتیجه کافی است قاب تلفن همراه را جدا کنید و آن را زیر شیر آب بشویید. در اکثر گوشی های جدید، همۀ اجزای بیرونی تلفن همراه جدا می شود و شست وشوی آن ها ممکن است. اگر صفحۀ نمایش یا بعضی اجزا امکان تطهیر ندارد و از قاب و روکش و... هم نمی توانید استفاده کنید، چارۀ کار تنها احتیاط و پرهیز از تماس دست و صورت مرطوب با گوشی است. به شکل دیگر امکان تطهیر وجود ندارد.

برخی افراد تصور می کنند اگر گوشی نجس را در برابر آفتاب بگیرند، پاک می شود؛ چون آفتاب از مطهِّرات است. این طور نیست و به خلاف آب، آفتاب فقط پاک کنندۀ چیزهایی مانند زمین یا دیوار و مانند

ص:۳۷

تصویر

ص:۳۸

آن است، آن هم با شروطی خاص؛ نه اشیای منقول مانند تلفن همراه.

۳.آیا تلفن همراه نجس شده را می توان به دیگری فروخت؟

این سؤال هم سؤال مهمی است و دربارهٔ کالاهای بسیاری پیش می آید. مثلاً فرد وسیله ای دارد که به دلیلی نجس شده است؛ مانند تلفن همراه، ساعت مچی، رادیو و... . سؤال این است: اولاً آیا می توان با وجود چنین مشکلی آن را به دیگری فروخت؟ ثانیاً آیا اطلاع دادن نجاست آن وسیله به مشتری لازم است؟

طبق نظر اکثر مراجع نه تنها می توان چنین وسیله ای را فروخت، بلکه اطلاع دادن نجاست آن هم ضرورت ندارد؛ مگر اینکه یقین داشته باشیم فرد را نجس می کند. دراین صورت وضعیت قدری فرق می کند. در خصوص کالاهایی که شرط طهارت در استفاده از آن ها ضروری است، مثل خوردنی ها، لازم است فروشنده به مشتری بگوید که مثلاً این روغن یا این لباس نجس شده است؛ ولی در سایر کالاها لازم نیست.(۱)

۱- . روح الله خمینی، توضیح المسائل، محشی، قم: اسلامی، ۱۴۲۴، مسئلهٔ۲۰۵۶.

۴.پرداخت خمس تلفن همراه و سیم کارت

اشاره

- آیا به تلفن همراه یا سیم کارت خمس تعلق می گیرد؟

پنجره:

تلفن همراه یا سیم کارت هیچ فرقی با سایر اموال ندارند و در احکام خمس مثل سایر کالاها هستند. بر همین اساس، اگر تلفن همراهی خریدیم یا سیم کارتی گرفتیم که جزء نیازمندی هایمان نبود و از آن استفاده نکردیم و به سال خمسی مان رسیدیم، باید خمس قیمت آن را بپردازیم. در ضمن، اگر سیم کارت، هدیه ای بود که به همراه سیم کارت اصلی به ما داده شده بود، بازهم خمس می گیرد. (۱)

به علاوه، اگر از این تلفن همراه استفاده می کنیم، باید به نکته ای دقیق توجه کنیم و آن اینکه در اموال مصرفی که خمس به آن تعلق نمی گیرد، باید حدود عرفی و اجتماعی و به اصطلاح، شأن هر فرد لحاظ شود؛ یعنی اگر جوان بیکاری که به نان شبش محتاج است، با قرض و بدهی، یک میلیون تومان برای خرید گوشی باکلاسی هزینه کرد، به گونه ای که همه از تناسب نداشتن آن گوشی گران قیمت با حال و روز او تعجب کردند، فراتر از شأن خودش هزینه کرده است و باید خمس

۱- . طبق نظر مراجعی که هدیه را هم مشمول خمس می دانند.

پول اضافی را بدهد.(۱)

خلاصه اینکه باید مواظب برخی چشم وهم چشمی ها و خریدهای بیجا باشیم که گرفتارمان نکند.

۵.قرآن خواندن ازروی تلفن همراه

اشاره

آیا قرآن موجود در گوشی حکم قرآن معمولی را دارد؟

پنجره:

نرم افزارهـای مختلف مـذهبی که آیات قرآن را در خود جای داده است، حکم خود قرآن را نـدارد؛ یعنی اولاً هنگام خوانـدن قرآن از صـفحهٔ نمایش گوشـی، دست زدن به صـفحهٔ نمایش حکم دست زدن به خط قرآن را ندارد. ثانیاً گوشیِ حاوی کلام الله هم حکم کتاب قرآن را ندارد تا محل قرارگرفتن آن یا همراه بردن آن به مکان های مختلف، مانند دستشویی، بی احترامی به قرآن باشد.

به علاـوه بر فرض افتـادن گوشـی حاوی نرم افزار قرآن و ادعیه در چاه فاضـلاب، طبق نظر اکثر مراجع، به درآوردن گوشـی یا تخلیهٔ چاه نیازی نیست؛ هرچند بعضی از مراجع دراین زمینه احتیاط هایی مطرح کرده اند.(۲)

ص:۴۱

۱- . روح الله خمینی، توضیح المسائل، محشی، قم: اسلامی، ۱۴۲۴، مسئلهٔ ۱۷۰۲.

۲- . http://www.tabnak.ir/fa/news/۱۴۲۵۶۴

البته اگر نرم افزار قرآنی در گوشی درحال اجرا باشد و متن قرآن بر روی صفحهٔ آن نقش بسته باشد، طبق نظر برخی مراجع باید حرمت آن رعایت شود.(۱) درهرحال، قاعدهٔ کلی در این مسئله رعایت حرمت قرآن و خودداری از هتک حریم آن است. پس اگر شکل خواندن قرآن حرام باشد یا مکان و حالت قاری آن بی احترامی به قرآن و توهین به آن محسوب شود، تفاوت نمی کند که این قرآن ازروی کتاب خوانده می شود یا ازروی نمایشگر تلفن همراه.

۶.تعویض مکرر تلفن همراه

- آیا تبدیل و تعویض مکرر گوشی تلفن همراه شرعاً اشکالی دارد؟

در این مسئله و مانند آن، حکمی کلی وجود دارد که به مصداق عرفی وابسته است. ازنظر شرع، هر کاری که اسراف محسوب شود، حرام است؛ حتی اگر هزینهٔ آن، از مال حلال و خمس داده باشد. تعویض تلفن همراه هم از این حکم مستثنا نیست.

اما باید دید این تعویض تا چه حد مصداق اسراف محسوب می شود. مسلماً رفتار برخی از افراد که دچار نوعی اعتیاد در خرید جدیدترین مدل های بازار هستند، مصداق اسراف است؛ زیرا در اندک زمانی، گوشی یک میلیون تومانی آن ها به نصف قیمت کاهش پیدا می کند و در هر نوبتِ تعویض گوشی تلفن، معمولاً چندصدهزار تومان از جیب مبارک

۱- . نک: http://www.islamquest.net/fa/archive/question/fa۳۲۲۶۳

می پردازند.

در مقابل، برخی از تعویض ها هم یقیناً اسراف نیست و معقول و متعارف به حساب می آید؛ بلکه خودش مصداق کاسبی است و برای خود فرد و اقتصاد جامعه ضرری ندارد. این تعویض ها البته منع شرعی هم ندارد. اما اگر شک داریم که این تعویض تلفن همراه مصداق اسراف است یا نه، بهتر است احتیاط کنیم و از کاری که هم به نوعی به اقتصاد ملی ضرر می زند و هم ترویج مصرف گرایی و چشم وهم چشمی و دنیازدگی است، دست برداریم.

۷.حکم بازی های تلفن همراه

آیا در استفاده از بازی های تلفن همراه، محدودیتی وجود دارد؟

دراین زمینه نیز مانند همهٔ امور دیگر، باید به ضوابط کلی شریعت در امور مختلف توجه کنیم و تفریحی معقول و ساده را با اسراف در وقت و عمر و صدمه زدن به بدن و روح و روان یا دیدن و شنیدن تصاویر و آهنگ های نامناسب و غیرشرعی، آلوده نکنیم.

مهم ترین نکته در خصوص بازی های تلفن همراه، دوری از قمار و بازی های حرام است. چنان که می دانید، برخی از بازی ها مانند «پاسور» مصداق قمار است؛ یعنی به عنوان ابزار قمار مشهور شده است؛ درنتیجه حتی اگر به صورت تفریحی و بدون برد و باخت هم از آن ها استفاده شود، حرام است.

تصویر

ص:۴۴

سؤال مهمی که وجود دارد، این است که آیـا این حرمت مخصوص بازی با ابزار عادی آن هاست یا شامل اسـتفاده از رایانه یا تلفن همراه هم می شود. یعنی آیا بازی پاسور حتی ازطریق تلفن همراه هم حکم حرمت دارد یا خیر؟

دراین زمینه بین مراجع تقلیـد اختلاـف وجود دارد. برخی از مراجع حرمت بـازی بـا ابزار قمار را شامل همـهٔ این نمونه ها حتی نسخه های رایانه ای یا موبایلی می دانند؛(۱) اما برخی دیگر از مراجع،بازی های مانند پاسور را بدون استفاده از ابزار عادی آن ها مانند بازی با کامپیوتر، درصورتی که قمار در میان نباشد و تنها برای سرگرمی باشد، جایز اعلام کرده اند.(۲)

۸.تلفن همراه، مزاحم حضور قلب در نماز

آیا هنگام نماز می توانیم گوشی تلفن را بی صدا یا خاموش کنیم؟

متأسـفانه یکی از معضـلات فعلی محافـل مـذهبی و به خصوص نمازهای جماعت، همین آهنگ های عجیب و غریبی است که هنگام نماز از گوشه و کنار مسـجد بلنـد می شود و انـدک حضور قلب نمازگزاران را هم بر باد می دهد؛ تاجایی که برخی از مساجد مجبور شده اند دستگاه های مختل کنندهٔ امواج تلفن همراه نصب کننده اند تا دست کم این دقایق

۱- . سیدعلی خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، سؤال۱۱۲۵.

۲- . http://makarem.ir/Question/ViewQuestion.aspx?lid=۰mid=۱۹۸CatID=۷۰۳GID=۷۰۳

تصویر

ص:۴۶

اندک نماز به آرامش بگذرد.

به هرحال، خواسته یا ناخواسته، گاه درحال نماز، گوشی مان زنگ می خورد. دراین صورت اگر گوشی در دسترسمان بود و می توانستیم با اندک حرکت دست، آن را خاموش یا بی صدا کنیم، این حرکات مختصرِ بدن با صحت نماز منافاتی ندارد. اما گاهی پیش می آید که گوشی در دسترس نیست؛ مثلاًـ گوشی مان را کنار سجاده روی زمین گذاشته ایم و در وقت قیام، ناگهان گوشی به صدا درآمده است. آیا دراین حال می توانیم خم شویم و آن را خاموش کنیم؟

در اینجا دو صورت متصور است: یا فُرادا نماز می خوانیم یا به جماعت. اگر فرادا نماز می خوانیم، چنانچه برداشتن گوشی تلفن مصداق فعل کثیر نباشد که مبطل نماز است، می توانیم قرائت خود را قطع کنیم و بنشینیم و گوشی را ساکت کنیم تا مزاحم دیگران نباشد. برخی مراجع، کارهایی نظیر برداشتن کودک از زمین یا بر زمین گذاشتن او را به شرطی که به موالات نماز لطمه نزند، مبطل نماز ندانسته اند.(۱)

اما اگر به جماعت نماز می خواندیم، باز دو حالت وجود دارد: یا این اتفاق در رکعت اول و دوم نماز رخ داده است یا در رکعت سوم و چهارم. اگر در رکعت اول و دوم بودیم، طبق نظر اکثر مراجع، خم شدن و برداشتن گوشی، چون مغایر با طمأنیه و آرامش بدن درحال قرائت است، صحیح نیست؛ زیرا در این دو رکعت، امام جماعت به نیابت از ما درحال قرائت است؛

۱- . روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ترجمهٔ اسلامی، ج۱، قم: اسلامی، ۱۴۲۵، ص۳۴۳.

مگر اینکه درحال قرائت، امام جماعت توقف کند و شما خم شوید و... . اما اگر در رکعت سوم و چهارم بودیم که خودمان مسئول خواندن تسبیحات اربعه هستیم، با همان شرطِ نماز فرادا، می توانیم ذکر را قطع و گوشی را خاموش کنیم و بعد ذکر را ادامه دهیم.

البته در این میان، برخی از مراجع به طور مطلق خاموش کردن گوشی تلفن را در هنگام نمازجماعت، مشروط به اینکه واقعاً اسباب مزاحمت زیاد برای مردم باشد، جایز دانسته اند.(۱)

۱- . http://makarem.ir/Question/ViewQuestion.aspx?lid=۰mid=۲۰۴۰۹CatID=۳۱۸GID=۳۱۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹